

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת כי תבוא

כאילו עובד עבודה זרה

הגמרא מעבירה ביקורת חריפה מאוד על היושבים בחוץ לארץ:

לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עובדי כוכבים, ואל ידור בחוץ לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל הדר בארץ ישראל – דומה כמי שיש לו א-לוה [...] וכל הדר בחו"ל – כאילו עובד עבודת כוכבים (כתובות קי, ב).

מהיכן נובע הביטוי הקשה "כאילו עובד עבודת כוכבים"? מה מקורו ומה טעמו?

מקור דין זה בפסוק מפרשתנו:

וְהִפְיָצָה ה' בְּכָל הָעַמִּים מִקְצֵה הָאָרֶץ וְעַד קְצֵה הָאָרֶץ וְעַבְדָּתָ שֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ אֹתָהּ וְאַבְתָּיֶךָ עֵץ וְאָבֶן (דברים כח, ד).

ואם נתמה – הלוא עיננו הרואות כי יהודים רבים הגרים בחוץ לארץ עובדים את ה' ונאמנים לתורתו?! על כן בא רש"י ומסביר:

לא עבודת אלהות ממש, אלא מעלים מס וגולגליות לכומרי עבודה זרה (שם).

החי בחוץ לארץ פועל בשגרת יומו למען החברה שבה הוא חי ותורם לה מכוחו ומכישרונותיו. פירוש של רש"י מלמדנו שמציאות זו נושקת לחיים של עבודה זרה.

בספר יחזקאל מובא טעם אחר, ולפיו הימצאות היהודים בחוץ לארץ מחלישה את האמונה בה' ומחללת את שמו, משום שהיא מעידה כביכול שה' אינו מקיים את הבטחתו לאבותינו הקדושים שזרעם יירש את ארץ ישראל:

בְּן אָדָם בֵּית יִשְׂרָאֵל יוֹשְׁבִים עַל אֲדָמְתָם וְיִטְמְאוּ אוֹתָהּ בְּדַרְכָם וּבַעֲלִילוֹתָם כְּטִמְאֵת הַנְּדָה הַיְתָה דַרְכָם לִפְנֵי. וְאֲשַׁפֵּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם עַל הַדָּם אֲשֶׁר שָׁפְכוּ עַל הָאָרֶץ וּבְגִלּוּלֵיהֶם טִמְאוּהָ. וְאֲפִיץ אֹתָם בְּגוֹיִם וְיִזְרוּ בְּאַרְצוֹת כְּדַרְכָם וְכַעֲלִילוֹתָם שִׁפְטֵתִים. וַיְבֹאוּ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם וַיְחַלְלוּ אֶת שֵׁם קְדֹשִׁי בְּאֹמֶר לָהֶם עִם ה' אֱלֹהֵי וּמְאַרְצוֹ יֵצְאוּ. וְאֶחְמַל עַל שֵׁם קְדֹשִׁי אֲשֶׁר חָלְלוּהוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּגוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁמָּה (יחזקאל לו, יז-כא).

ואולם עובדה זו מצמיחה גם נחמה – שכן ה' יגאלנו למען קידוש שמו גם אם טרם זכינו להיות נאמנים לו לגמרי, כפי שמודיע הנביא יחזקאל בהמשך דבריו:

לִכֵּן אֹמֵר לְבֵית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר ה' אֱלֹהִים לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אִם לְשֵׁם קְדֹשִׁי אֲשֶׁר חָלְלֵתֶם בְּגוֹיִם אֲשֶׁר בָּאתֶם שָׁם. וְקִדְשֵׁתִי אֶת שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְּחַלֵּל בְּגוֹיִם אֲשֶׁר חָלְלֵתֶם בְּתוֹכָם וַיְדַעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי ה' נְאֻם ה' אֱלֹהִים בְּהַקְדִּישִׁי בְּכֶם לְעֵינֵיהֶם. וְלִקְחֵתִי אֶתְכֶם מִן הַגּוֹיִם וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֲדָמְתְּכֶם (שם פס' כב-כד).

מכאן שכל הדר בחוץ לארץ מחזק את הגויים ואת אמונתם הכוזבת שאין ביכולתו של ה' להביא אותנו לארצנו, ובכך מחלל את שם ה'. לעומת זאת כל הדר בארץ ישראל פועל עם א-ל, ועצם מציאותו כאן היא קידוש ה' מתוך עדות חיה שנצח ישראל לא ישקר ולא יינחם. ה' הבטיח לגאול אותנו – והבטחתו מתקיימת.

שאל דוד בוצ'קו